

PODRUČJA DJELOVANJA HERCEGOVAČKIH FRATARA

Hercegovački franjevci djeluju na raznim područjima: na pastoralnom, karitativnom, kulturnom, medijskom, znanstvenom, pedagoškom... U Hercegovini djeluju u 5 samostana, 4 rezidencije, 29 župa i jednoj samostalnoj kapelaniji. U Hrvatskoj djeluju u 3 samostana i 3 župe. U Austriji djeluju u jednom samostanu i župi. U Njemačkoj djeluju na 2 misije i 5 župa. U Švicarskoj djeluju na 12 misija. U SAD-u i Kanadi djeluju u jednom samostanu i 15 misija ili župa. U Africi (Kongo) kao misionari djeluju 4 franjevaca. Jedan fratar djeluje u Italiji.

Samostani hercegovačkih franjevaca su: Mostar, Široki Brijeg, Humac, Tomislavgrad, Konjic, Slano, Chicago (USA), Zagreb i Badija. Franjevačke rezidencije su: Posušje, Čitluk, Drinovci i Čerin. Hercegovačka provincija trenutno ima 197 fratara.

Ostale ustanove

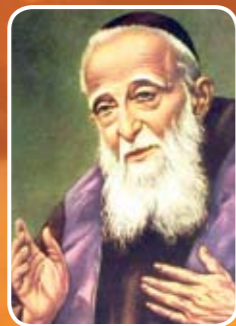
Uz pastoralni rad u župama i samostanima, hercegovački fratri vode sljedeće institucije: Galeriju i muzej na Širokom Brijegu i Humcu, knjižnicu u Mostaru i Humcu, arheološku zbirku u Gorici, muzej u Posušju, Tomislavgradu i Konjicu, galeriju u Masnoj Luci, Etnički institut (SAD). Izdaju i dva mjesečnika: Naša ognjišta i Glasnik mira. Također izdaju periodična izdanja: Kršni zavičaj, Hercegovinu franciscana, Movis, Hrvatski kalendar, Vijesnik (SAD), Stopama pobijenih. Fratri također skrbe za Radiopostaju „Mir“ Međugorje, ICMM, Tiskaru i nakladničku kuću Fram-Ziral. Na karitativnom području vode: Majčino selo, kuću Milosrdni otac, Fond „fra Slavko Barbarić“, Kumstvo Herceg-Bosne, Zavod Sv. obitelji, Kap ljubavi, Međugorje Mir. Fratri također djeluju kao vjeroučitelji u brojnim školama, te profesori na sveučilištima u Mostaru, Zagrebu i Sarajevu. Posebna briga sve braće je pastoralna ispomoć u župi Međugorje.

Franjevački podmladak

Tko želi postati hercegovački fratar, nakon osnovne škole treba završiti klasičnu gimnaziju i sjemenište u Visokom, ili nakon završene srednje škole pohađati postulatoru na Humcu gdje se nalazi i novicijat. Studij teologije i filozofije pohađa se u Zagrebu te, povremeno, u inozemstvu.

Franjevački uzornici

Prva dva sveca Crkve u Hrvata su fratri: Sveti Nikola Tavelić (Šibenik, oko 1340. - Jeruzalem, 1391.) i Sveti Leopold Bogdan Mandić (Herceg Novi, 1866. - Padova, 1942.). Franjevački red je dao više papa i veliki broj biskupa i kardinala.

FRANJEVAČKI SVJETOVNI RED - FSR

Franjevački svjetovni red (trećari) nastao je na poticaj braće i sestara koji su, ostajući u svijetu, željeli živjeti po primjeru Sv. Franje. Osobe koje ulaze u to zajedništvo Evandjelje nastoje živjeti po primjeru Sv. Franje. Prožima ih njegov duh i oduševljava njegova radikalnost. Te osobe ostaju u svijetu, u svojim obiteljima, na svome radnom mjestu vezane svojim redovitim staleškim dužnostima. Crkva potvrđuje taj način života, daje mu potrebne okvire, obrede, potvrđuje Pravilo, Konstitucije, Obrednik i drugo. U Hercegovini se članovi FSR-a popularno nazivaju Trećari. U svijetu ima blizu 2 milijuna osoba koji kao svjetovne osobe slijede stope Svetoga Franje.

Frama

U okviru FSR-a, kao samostalna zajednica, djeluje Franjevačka mladež - Frama. Frama okuplja mladiće i djevojke od 14 do 30 godina koji žele slijediti Isusa po primjeru Svetoga Franje. Nastanak Frame novijega je datuma. U Hercegovini djeluje od 1992. godine. Danas u Hercegovini postoji 18 bratstava Frame. Pravilo i ovakav način života odobrio je papa Pavao VI. Frama ima i svoje Statute, a članovi daju jednogodišnja obećanja.

Franjevačka obilježja

	Franjevačko odijelo je habit koji se sastoji od smeđe haljine (tunike), kapuša i pasića. Na pasiću su zavezana tri čvora koji simboliziraju tri zavjeta: čistoću (beženstvo), poslušnost i siromaštvo.
	Najčešći oblik franjevačkoga grba na našim prostorima je hrvatski grb, križ i prekrizene ruke Isusa i Sv. Franje.
	Najčešći franjevački pozdrav je Pax et bonum - Mir i dobro.
	Znak Tau, koji se veže uz život Sv. Franje, je najrasprostranjeniji suvenir. On označava pripadnost i vjernost Bogu (usp. prorok Ezekijel). Franjo se u svojim vlastoručnim pismima potpisivao znakom Tau.
	Franjevački križ je onaj iz crkve Svetoga Damjana u Asizu gdje je Franjo čuo riječi: „Franjo, idi i popravi moju Crkvu“.
	Kratice fra ispred imena fratara u prijevodu znači brat. Fratra se uvijek oslovljava imenom, uz dodatak ispred kratice fra. Sveti Franjo je zaštitnik okoliša i od njega potječe pravljenje božićnih jaslica.

FRANJEVCI U POSUŠKOME KRAJU

Prvi susret fratara i vjernika posuškoga kraja najvjerojatnije se zbio nakon što je osnovana Prekomorska provincija, 1232. Fratri, u početcima, u posuškome kraju nisu imali stalnih mjesta boravka. Uglavnom su, poput misionara, obilazili vjernike i pružali im duhovnu skrb.

Prvi spomen stalnoga boravka fratara u posuškome kraju datira iz 17. stoljeća. Naime, u Podbiljoj, na lokalitetu Čemeri, nalazila se u liticu uklesana župna kuća. Službeni spomen župe Podbila datira iz 1623., što ne znači da fratri tu nisu i ranije boravili.

Posuški kraj najdulje vremena je bio opsluživan iz franjevačkih samostana Kreševo i Imotski. Otuda i običaj da su mladići, koji su htjeli poći u fratre, uglavnom odlazili u Kreševo. Fratri su iz Kreševa puk obilazili pješice ili na konju. U pojedinim selima bi se zadržavali nekoliko dana i nastavljali svoj misijski put.

Najširi oblik pastorala vezan je uz osnutak župe Posušje, 1735. godine. Franjevci su župnu kuću imali najprije u Batinu, potom u Osoju i, konačno, na sadašnjoj lokaciji. Iz Posušja su opsluživali gotovo sva mjesta posuškoga kraja (osim Rakitna) te dio Donje Bekije (Gorica, Sovići).

Posuški kraj dao je brojne ugledne fratre značajne na domaćoj i na europskoj razini. Iz Posušja potječu dvojica velikana: fra Grgo Martić (1822. - 1905.) i fra Petar Bakula (1816. - 1873.). Po njima u Domovini i svijetu imena nose brojne ulice, trgovi, škole i kulturne institucije. Spominjemo i fra Filipa Čuturu koji je 1875. digao ustanak protiv turskoga zuluma. Danas fratri pastoralno djeluju u tri župe posuškoga kraja - u Posušju, Posuškom Gracu i Rakitnu te u kapelaniji Polja - Masna Luka i tako pastoralno skrbe za 80% vjernika ove općine.

Izdavač: Franjevačka rezidencija, Posušje, 2009.
Priredio: fra Mario Knežević
Korektura: fra Milan Lončar
Krešimir Šego
Desing: Edita Grubišić

800. GODINA FRANJEVAČKE PRISUTNOSTI

SVETI FRANJO - SIROMAH BOGATA DUHA

Dok u tadašnjem svijetu i Crkvi vlada sveopća kriza, u Asizu se 1182. rađa jedan od najvećih svetaca, Sveti Franjo. Bio je sin jedinac bogate obitelji - oca Bernardonea i majke Pike. Mladost je provodio u zabavi i užiticima, trošeći očevo imanje. Bio je ratnik i vojskovođa. U borbi je bio zarobljen i proveo jedno vrijeme u tamnici.

Njegov put obraćenja bio je radikaln. U crkvi Svetoga Damjana čuje riječi: „Franjo, idi i popravi moju Crkvu“. Franjo je taj poziv razumio doslovno i počeo popravljati okolne crkvice. No, s vremenom je shvatio da Bog od njega traži da popravi i obnovi Crkvu kao zajednicu vjernika.

Ključne riječi za takvo shvaćanje dogodile su se u crkvi Porcijunkuli, dok se čitao evanđeoski ulomak Mt 10, 1-15. Važan trenutak na njegovom životnom putu je i susret s gubavcima koje je služio i iskazivao im ljubav.

Franjo, s braćom koja ga slijede, uglavnom živi u samotijima, špiljama i štalama. Sve očevo imanje je ostavio, čak je i svoju odjeću vratio ocu koji nije prihvatio njegov put nasljedovanja Krista.

Godine 1209. odlazi u Rim i od pape Inocenta III. dobiva odobrenje za osnutak svoga reda. Nakon dugotrajnoga posta i molitve, godine 1224. Franjo dobiva stigme - rane Isusove. Unatoč teškim bolovima, pjevao je pohvale Bogu, prirodi i svim stvorovima. Smrt, koja ga je pohodila 1226., naziva sestricom.

Najprije je bio pokopan u crkvi sv. Jurja, a potom je prenesen u crkvu sv. Franje. Grob mu je sve do 1818. bio skrivan. Nepune dvije godine nakon smrti, svetim ga je proglasio papa Grgur IX. Blagdan mu se slavi 4. listopada.

FRANJEVAČKI RED

Franjevci ili Red Manje braće crkveni je red ustanovljen po nadahnuću sv. Franje Asiškoga. Latinski naziv za franjevce je Ordo fratrum minorum (OFM). Godina osnutka Reda je 1209. Sv. Franjo je po svom obraćenju ustanovio bratstvo "Pokornička braća i sestre", iz kojeg se razvijaju tri franjevačka reda:

- Manja braća - muški red
- Klarise - ženski red
- Franjevački svjetovni red - i muški i ženski

Da bi ostali vjerni utemeljiteljevu idealu, franjevci su pokretali brojne obnove i reforme, kroz koje su se uobličile četiri različite muške redovničke obitelji. Svaka od tih obitelji ima svoje vlastite poglavare i vlastite strukture:

- Red Manje braće (OFM)
- Red Manje braće konventualaca (OFMConv)
- Red Manje braće kapucina (OFMCap)
- Franjevci Trećoreci glagoljaši (TOR)

Duhovno središte Franjevačkoga reda je u Asizu, a administrativno u Rimu. Na čelu Franjevačkoga Reda (OFM) je generalni ministar. Red je podijeljen na pokrajine ili provincije (kustodije). Na čelu provincije je provincijal s mandatom 6 + 3 godine. Franjevaca (OFM) u svijetu ima 15.030. Djeluju u 110 zemalja svijeta. Osim zaređenih svećenika, trenutno u svijetu ima 107 biskupa fratara, od toga 6 kardinala. Svetoga Franju slijede brojne ženske družbe (časne sestre), a prva družba je bila okupljena oko Svete Klare (klarise).

HERCEGOVAČKA FRANJEVAČKA PROVINCIJA

Franjevci, prema nekim izvorima, na hercegovačke prostore iz Prekomorske provincije povremeno dolaze još od 1232., a u BiH organiziranije stižu 1291. godine. Administrativno je Hercegovina pripadala tada vrlo prostranoj provinciji Bosni Srebrenoj.

Za vjernike u Hercegovini franjevci su pastoralno brinuli iz tri samostana u Bosni: iz Kreševa, Fojnice i iz Kraljeve Sutjeske, te iz Zaostruga i Živogošća iz Dalmacije. Tako su povremeno dolazili, puk poučavali vjeronauku, dijelili sakramente i hrabрили narod u teškoćama turskoga zuluma.

Nakon višegodišnje pripreme 1843. za hercegovačke franjevce zbio se povijesni događaj. Na sastanku, koji je te godine 8. srpnja održan u Posušju, zatraženo je od Kongregacije za raširenje vjere da im dopusti u Hercegovini sagraditi samostan. To je dovelo do osnivanja kustodije, odnosno kasnije Hercegovačke franjevačke provincije.

Njihov se naum uskoro počinje ostvarivati: Prvo mjesto boravka fratara u Hercegovini bijaše na Čerigaju 1844., pod vedrim nebom. Odluka za gradnju samostana na Širokome Brijegu donesena je 1846. Provincija, sa sjedištem u Mostaru, službeno je utemeljena 1892.

ODCUEPLJENI OD BOSNE
BREZ. KRUIIA. I. KROVA
BOGATE SAMO NADOM U BOGA
OVI SAMOSTAN SA CRKVOM
IZ TEMELJA DNE 23. SRPNJA 1846.
POD OKRILJEM UZNEŠENJA GOSPINA
NA NEBO. FRANJEVCI HERCEGOVAČKI
PODIGOŠE

Zbog teških ekonomskih i političkih prilika, brojni puk iz Hercegovine i drugih hrvatskih krajeva tijekom 20 stoljeća često je odlazio „trbuhom za kruhom“ i raseljavao se diljem svijeta. Uz svoj narod pošao je i fratar - skrbiti za njegovo duhovno stanje i čuvati njegov nacionalni identitet. Osim misija u europskim zemljama koje vode franjevci, u SAD-u posto-

ji i franjevačka kustodija koja skrbi za odseljenike u Kanadi i SAD-u.

Brojni franjevci iz BiH dali su neprocjenjiv doprinos duhovnom, kulturnom, nacionalnom, znanstvenom i karitativnom području života puka u Bosni i Hercegovini. Najistaknutiji među njima bili su: fra Matija Divković, fra Nikola Lašvanin, fra Grga Martić, fra Lovro Šitović, fra Ivan Franjo Jukić, fra Lovre Karaula, fra Petar Bakula, fra Dominik Mandić, fra Didak Buntić, fra Rufin Šilić, fra Slavko Barbarić i brojni drugi.

Hercegovački fratri su otvarali škole, ljekarne, dobrotvorne ustanove, domove za đake, tiskare itd. Fratri su narod hranili i duhom i kruhom. Od gladi je hercegovačku djecu spašavao fra Didak Buntić i dr. Čuvena klasična gimnazija na Širokom Brijegu i Teologija u Mostaru bile su cijenjene diljem Europe. Te školske ustanove komunistički režim je zabranio, a brojne profesore pobio, prognao i pozatvarao.

Mučenička povijest fratra

Kroz čitavo vrijeme svoje nazočnosti u prostorima fratri su prolazili kroz teška razdoblja, trpeći brojne progone i nerazumijevanja. Posebno teški trenutci, osim za turskoga zuluma, za hercegovačke fratre bili su po dolasku partizana i komunističke diktature 1945. Komunisti su bez suda i krivice mučki ubili, spalili ili u rijeku bacili 66 hercegovačkih fratara. Brojni su završavali po komunističkim kazamatima zato što su naviještali evanđelje i ljubili svoj hrvatski narod. Trenutno se vodi postupak za proglašenjem mučenicima brojnih od njih.

PODRUČJA DJELOVANJA HERCEGOVAČKIH FRATARA

Hercegovački franjevci djeluju na raznim područjima: na pastoralnom, karitativnom, kulturnom, medijskom, znanstvenom, pedagoškom... U Hercegovini djeluju u 5 samostana, 4 rezidencije, 29 župa i jednoj samostalnoj kapelaniji. U Hrvatskoj djeluju u 3 samostana i 3 župe. U Austriji djeluju u jednom samostanu i župi. U Njemačkoj djeluju na 2 misije i 5 župa. U Švicarskoj djeluju na 12 misija. U SAD-u i Kanadi djeluju u jednom samostanu i 15 misija ili župa. U Africi (Kongo) kao misionari djeluju 4 franjevaca. Jedan fratar djeluje u Italiji.

Samostani hercegovačkih franjevaca su: Mostar, Široki Brijeg, Humac, Tomislavgrad, Konjic, Slano, Chicago (USA), Zagreb i Badija. Franjevačke rezidencije su: Posušje, Čitluk, Drinovci i Čerin. Hercegovačka provincija trenutno ima 197 fratara.

Ostale ustanove

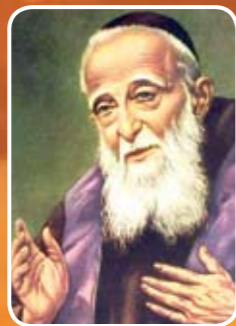
Uz pastoralni rad u župama i samostanima, hercegovački fratri vode sljedeće institucije: Galeriju i muzej na Širokom Brijegu i Humcu, knjižnicu u Mostaru i Humcu, arheološku zbirku u Gorici, muzej u Posušju, Tomislavgradu i Konjicu, galeriju u Masnoj Luci, Etnički institut (SAD). Izdaju i dva mjesečnika: Naša ognjišta i Glasnik mira. Također izdaju periodična izdanja: Kršni zavičaj, Hercegovinu franciscana, Movis, Hrvatski kalendar, Vijesnik (SAD), Stopama pobijenih. Fratri također skrbe za Radiopostaju „Mir“ Međugorje, ICMM, Tiskaru i nakladničku kuću Fram-Ziral. Na karitativnom području vode: Majčino selo, kuću Milosrdni otac, Fond „fra Slavko Barbarić“, Kumstvo Herceg-Bosne, Zavod Sv. obitelji, Kap ljubavi, Međugorje Mir. Fratri također djeluju kao vjeroučitelji u brojnim školama, te profesori na sveučilištima u Mostaru, Zagrebu i Sarajevu. Posebna briga sve braće je pastoralna ispomoć u župi Međugorje.

Franjevački podmladak

Tko želi postati hercegovački fratar, nakon osnovne škole treba završiti klasičnu gimnaziju i sjemenište u Visokom, ili nakon završene srednje škole pohađati postulatoru na Humcu gdje se nalazi i novicijat. Studij teologije i filozofije pohađa se u Zagrebu te, povremeno, u inozemstvu.

Franjevački uzornici

Prva dva sveca Crkve u Hrvata su fratri: Sveti Nikola Tavelić (Šibenik, oko 1340. - Jeruzalem, 1391.) i Sveti Leopold Bogdan Mandić (Herceg Novi, 1866. - Padova, 1942.). Franjevački red je dao više papa i veliki broj biskupa i kardinala.

FRANJEVAČKI SVJETOVNI RED - FSR

Franjevački svjetovni red (trečari) nastao je na poticaj braće i sestara koji su, ostajući u svijetu, željeli živjeti po primjeru Sv. Franje. Osobe koje ulaze u to zajedništvo Evandjelje nastoje živjeti po primjeru Sv. Franje. Prožima ih njegov duh i oduševljava njegova radikalnost. Te osobe ostaju u svijetu, u svojim obiteljima, na svome radnom mjestu vezane svojim redovitim staleškim dužnostima. Crkva potvrđuje taj način života, daje mu potrebne okvire, obrede, potvrđuje Pravilo, Konstitucije, Obrednik i drugo. U Hercegovini se članovi FSR-a popularno nazivaju Trečari. U svijetu ima blizu 2 milijuna osoba koji kao svjetovne osobe slijede stope Svetoga Franje.

Frama

U okviru FSR-a, kao samostalna zajednica, djeluje Franjevačka mladež - Frama. Frama okuplja mladiće i djevojke od 14 do 30 godina koji žele slijediti Isusa po primjeru Svetoga Franje. Nastanak Frame novijega je datuma. U Hercegovini djeluje od 1992. godine. Danas u Hercegovini postoji 18 bratstava Frame. Pravilo i ovakav način života odobrio je papa Pavao VI. Frama ima i svoje Statute, a članovi daju jednogodišnja obećanja.

Franjevačka obilježja

	Franjevačko odijelo je habit koji se sastoji od smeđe haljine (tunike), kapuča i pasića. Na pasiću su zavezana tri čvora koji simboliziraju tri zavjeta: čistoću (beženstvo), poslušnost i siromaštvo.
	Najčešći oblik franjevačkoga grba na našim prostorima je hrvatski grb, križ i prekrizene ruke Isusa i Sv. Franje.
	Najčešći franjevački pozdrav je Pax et bonum - Mir i dobro.
	Znak Tau, koji se veže uz život Sv. Franje, je najrasprostranjeniji suvenir. On označava pripadnost i vjernost Bogu (usp. prorok Ezekijel). Franjo se u svojim vlastoručnim pismima potpisivao znakom Tau.
	Franjevački križ je onaj iz crkve Svetoga Damjana u Asizu gdje je Franjo čuo riječi: „Franjo, idi i popravi moju Crkvu“.
	Kratica fra ispred imena fratara u prijevodu znači brat. Fratra se uvijek oslovljava imenom, uz dodatak ispred kratice fra. Sveti Franjo je zaštitnik okoliša i od njega potječe pravljenje božićnih jaslica.

PJESMA STVOROVA

Svevišnji, svemožni, Gospodine dobri,
tvoja je hvala i slava i čast
i blagoslov svaki.

Tebi to jedinom pripada,
dok čovjek nijedan dostojan nije
ni da ti sveto spominje ime.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
sa svim stvorenjima svojim,
napose s bratom, gospodinom Suncem:
od njega nam dolazi dan
i svojim nas zrakama grije.

Ono je lijepo i sjajne je svjetlosti puno,
slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja.

Hvalite i blagoslivljajte
Gospodina moga,
zahvaljujte njemu, služite njemu svi
u poniznosti velikoj.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Mjesecu i sestrama Zvijezdama.
Njih si sjajne i drage i lijepe
po nebu prosuo svojim.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Vjetru,
po Zraku, Oblaku, po jasnoj Vedrini,
i po svakom vremenu tvojem,
kojim uzdržavaš stvorove svoje.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestrici Vodi,
ona je korisna, ponizna, draga i čista.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Ognju, koji nam tamnu rasvjetljuje
noć...

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri nam tjelesnoj smrti,
kojoj nijedan smrtnik umaći neće.
Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu;
a blaženi koje ti nadaš po volji presvetoj svojoj,
jer druga im smrt nauditi neće.

Izdavač:
Franjevačka rezidencija,
Posušje, 2009.
Priredio: fra Mario Knezović
Desing: Edita Grubišić

800. GODINA FRANJEVAČKE PRISUTNOSTI